

людина стає елементом даної групи як системи, тобто, перебуваючи в групі, вона реалізує в поведінці не егоїстичні нахили та бажання, а свою функцію (роль) у цій системі.

Важливо додати, що соціалізація триває усе життя. Якщо виховувати радять до семи років (а після цього вже – перевиховувати), то обмінюватися цінностями людина продовжує завжди, а це і є соціалізація. Соціалізація, на відміну від виховання, це не примусовий і саме тому набагато більш результативний процес, а крім того – процес не односторонній: всі люди впливають одне на одного (нехай і не однаково) і в результаті досягають певної однорідності у смаках і манерах поведінки. І доки людина вважає себе повноцінним членом якоїсь спільноти і зважає на інших (тобто ідентифікує себе з ними), вона непомітно навіть для себе уподібнюється ним і змінюється разом із ними. Зрозуміло, що у дорослих ці зміни менш радикальні, аніж у дітей (і стосуються лише вторинних цінностей, про що – далі), але вони не закінчуються у людини ніколи.

Слід зазначити, що у навчально-виховному закладі дитину (навіть, якщо анахронічно вважати, що вона «чиста дошка» і її можна зробити будь-якою) не лише виховують, а і соціалізують. Цей процес можна дещо стимулювати згуртуванням учнівської групи навколо потрібних вихователю цінностей, але контролювати його не вдасться. А найголовніше те, що виховує насправді вся система: методи навчання, ставлення викладачів до учнів, стосунки всередині перших і всередині других, ставлення і тих, і інших до своєї роботи, і навіть охайність та солідність зовнішнього вигляду навчально-виховного закладу і всіх учасників цього процесу, – складність і делікатність якого набагато перевершують реальний рівень майстерності багатьох педагогів.

Ефективність використання лекційних занять у ВНЗ на сучасному етапі впровадження модульно-рейтингової системи

Сахно П. І., викладач; Черниш Є. Ю., магістр

За своєю дидактичною сутністю лекція виступає і як організаційна форма навчання - «специфічний спосіб взаємодії викладача і студентів, у рамках якого реалізується різноманітний зміст

і різні методи навчання», і як метод навчання - «монологічний виклад навчального матеріалу в систематичній і послідовній формі, сконцентрований в основному навколо фундаментальних проблем науки»[1]. Лекція - найбільш економічний спосіб передачі й засвоєння навчальної інформації, тобто мислительної культури поколінь, вміщеної в рамках педагогічних форм навчання.

Однією з особливостей лекції є можливість викладача викласти у логічно систематизованій формі великий обсяг навчальної інформації. При цьому подача наукових фактів сприяє активізації уваги, мислення студентів, збуджує інтерес і внутрішню активність думки, створює умови для подальшого більш глибокого і самостійного вивчення навчального матеріалу за підручником, посібником, тощо.

Основна дидактична мета лекції - забезпечення орієнтованої основи для подальшого засвоєння навчального матеріалу. Однак, в лекції є певні слабкі сторони, які обмежують її можливості в управлінні пізнавальною діяльністю студентів[2]: відносно менша активність студентів, ніж в інших видах навчальних занять, неможливість індивідуального підходу в умовах масової аудиторії, складності зворотного зв'язку тощо. Однак, ці слабкі сторони компенсуються іншими формами навчання.. Методична (навчальна) проблемність передбачає постановку в лекції питань, що дозволяють студентській аудиторії вести самостійний аналіз питань, відомих науці, та необхідних тим, хто навчається для усвідомлення процесу пізнавальної діяльності. Лектор спонукає тим самим аудиторію до самостійної розумової діяльності, спрямовує їх пізнавальну активність на основі матеріалу, невідомого ще слухачам.

У процесі читання лекції важливо активізувати розумову діяльність студентів. Для цього використовують різноманітні прийоми [3]: запитання, у т. ч. риторичні; уміння викликати у студентів сумнів; поєднання теоретичних положень з важливою для студентів практикою; використання у викладі найновіших відкриттів та здобутків науки; забезпечення студентів мікроконспектом до наступної лекції, який готував би їх до її сприймання, розуміння і здійснення обміну думками у «спровокованій» дискусії; проведення «блискавичного» дослідження методом «мозкового штурму» та створення на лекції

проблемних ситуацій тощо. Багато цікавого містить методика викладання у різних країнах. Наприклад, дидактика британської вищої школи передбачає дві форми навчання: основою першої є лекції, а тьюторські (індивідуальні) заняття, семінари та групові заняття виконують допоміжну роль. Основою другої форми, навпаки, є тьюторські заняття, а лекції та семінари є допоміжним видом занять. Відвідування лекцій в одних університетах обов'язкове, в інших — ні. Широко практикуються в навчальному процесі дискусії [2].

Завдання нашого дослідження наступні: 1. Провести дослідження, респондентами якого будуть студенти третього курсу СумДУ. 2. Підвести підсумки за результатами дослідження та розробити рекомендації щодо основних тенденцій в проведенні лекцій та проблематики вдосконалення й розвитку цього процесу в рамках модульно-рейтингової системи. Об'єктом дослідження стали студенти 3 курсу факультету ЕЛІТ віком від 20 до 21 років. При підготовці дослідження була розроблена анкета, до складу якої ввійшло 5 запитань.

Аналізуючи результати проведеного дослідження ми отримали такі показники: відповіді на перше питання «Під час лекції ви ...» розподілились наступним чином: більшість студентів проявляють активність залежно від настрою та теми лекції (39% та 35% відповідно). Із чого можна зробити висновок, що більше половини опитаних студентів вважають дану форму навчання пасивною і проведення лекцій здійснюється у класичній формі. Ця думка підтверджується результатами, які були отримані щодо другого питання анкети: «Як часто викладачі застосовують нові форми викладання лекції?», на що переважна більшість відповіла «досить рідко», а якщо використовують, то переважно два види — кіно(відео)лекцію (45%) чи лекцію-бесіду (39%).

Впровадження модульно-рейтингової системи на сьогодні, на жаль, має такі недоліки [4]: 1. Модульно-рейтингова система призводить до нервового та розумового виснаження через безперервну напругу протягом семестру. 2. Постійне змагання призводить до погіршення стосунків між членами колективу. 3. Недостатня кількість часу для самостійної роботи над предметом.

4. Дуже високі вимоги до отримання балів з деяких дисциплін. 5. Різні вимоги на різних кафедрах створюють додаткові складності для продуктивної роботи над предметом. 6. Незадоволеність підходом до оцінювання навчальних досягнень. 7. Незвичність і незрозумілість нової системи організації навчального процесу й контролю знань.

А це в свою чергу відбивається на проведенні різних форм навчання. Так, на запитання «Чи великий об'єм інформації викладачі дають на самостійне вивчення?» переважна більшість студентів відповіла «так, великий» (78%), що свідчить про неможливість лектора за відведені години викласти потрібний матеріал та про збільшення навантаження на студентів водночас по різних дисциплінам, яке не завжди є раціональним і створює ситуацію, коли фізично неможливо студенту опрацювати усі необхідні навчальні матеріали у вільний час.

При відповіді на запитання «Чи переважно лектори дотримуються плану викладання лекції?» переважна більшість студентів відповіла «так» (88%), що свідчить про конструктивну організацію проведення лекцій і є позитивною тенденцією в процесі викладання та освоєння матеріалу. Наступне питання дає можливість з'ясувати наскільки лектори взмозі зацікавити студентів предметом лекції. Адже, важливо для лектора вміти використовувати можливості свого голосу. Так, несприятливо діє на студентів тихе і монотонне читання, від чого настає швидка втомлюваність слухачів: студенти або перестають слухати лекцію, або вольовими зусиллями змушують себе стежити за нею. У мові лектора студент повинен відчувати певні орієнтири для сприймання.

Досвід переконує, що студенти, особливо молодших курсів, більше орієнтуються на голос викладача, ніж на сам зміст повідомлення. Так, на питання «Чи лектори емоційно та цікаво викладають лекційний матеріал?» відповіді студентів розподілилися таким чином: так – 55%, ні – 45%. Даний параметр проведення лекційних занять є звичайно достатньо суб'єктивним і має специфічний характер, але він свідчить про можливість реалізації одного з найважливіших завдань викладача на лекції –

зацікавити аудиторію у вивченні даної дисципліни.

Список літератури:

1. Шадських Ю. Г. Психологія і педагогіка. Л., 1999. – 519 с.
2. Ягупов В. В. Педагогіка. К., 2003. – 560 с.
3. Фіцула М. М. Педагогіка вищої школи. К., 2006. – 352 с.
4. Збірник наукових праць Бердянського державного університету (Педагогічні науки) – №1. – Бердянськ, 2005. – 21-23с.

Проблеми викладання економічних дисциплін на фізико-технічному факультеті

Тур О. М., аспірант.

Сучасний стан науки та освіти не дозволяє сформувати конкурентоспроможних спеціалістів для ринку праці в Україні. По-перше, в Україні вища освіта набула масового явища без відповідного підкріплення якості освіти з боку комерційних та державних вузів країни [1]. По-друге, не вистачає кваліфікованих педагогічних кадрів. Особливо це стосується комерційних вузів [1]. Статистичні данні вказують на існування дуже високого академічного навантаження на одного викладача в закладах III – IV рівнів акредитації на противагу закладам I – II рівнів акредитації [2]. По-третє, наукова діяльність в більшості вищих навчальних закладах країни не проводиться належним чином. Низька підготовленість викладацького складу, відсутність стимулів до проведення наукової діяльності закріплюють негативні тенденції із викладанням багатьох дисциплін у вищій школі [1].

Зокрема економічні дисципліни, що викладаються для студентів фізико-технологічного факультету, дозволяють сформувати у студента навички ефективного керівництва персоналом, можливість швидко знаходити нові шляхи вирішення фінансових та виробничих завдань. Такі якості необхідні не тільки економістам чи менеджерам, а й інженерам. Виходячи з такої постановки проблеми було проведено дослідження ефективності викладання в Сумському державному університеті економічних дисциплін студентам інженерних спеціальностей.

Результати проведеного дослідження показали наступне, що на лекційних та практичних заняттях: недостатньо приводиться та